

**Broedvogelinventarisaties van de Brielse Gatdam
Door Henk de Boer***

Leden van de vogelwerkgroep inventariseren elk jaar voor Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap gebieden op het voorkomen van broedende vogels. Zo werd de Brielse Gatdam geïnventariseerd in 2005, 2009 en 2014. In 2005 en 2009 werd de dam geïnventariseerd door Wim Prins volgens de richtlijnen in: "Handleiding Broedvogel Monitoring Project (2004)" van SOVON.

In 2014 werd geïnventariseerd door Sjaak Lobs en Henk de Boer. Daarbij werd gebruik gemaakt van het inmiddels door SOVON ontwikkelde computerprogramma: AUTO-CLUSTERING, dat het online invoeren en uitwerken van waarnemingen mogelijk maakt. In een periode van negen jaar heeft er in het gebied van de Brielse Gatdam een natuurlijke ontwikkeling plaatsgevonden, die zowel invloed heeft gehad op het voorkomen van bepaalde broedvogelsoorten, als op het aantal broedgevallen daarvan.

In de volgende tabel zijn de totale uitkomsten van de drie inventarisaties vergeleken. Daarbij zijn de aantallen soorten en territoria omgerekend tot die per 100 ha om een eventuele vergelijking met andere gebieden mogelijk te maken.

Telling	Soorten per 100 ha	Territoria per 100 ha	Aantal territoria per soort per 100 ha
2014	60	496	8.3
2009	93	1015	10.9
2005	84	887	10.5

Niet alleen werden er in 2014 ca. 30 soorten per 100 ha. minder vastgesteld, het aantal territoria is vrijwel gehalveerd! Bovendien is ook het gemiddelde aantal territoria per soort teruggelopen van ca. 11 tot 8 territoria per 100 ha per soort.

Enkele soorten met opvallende verschillen tussen 2014, 2009 en 2005 in aantal territoria per 100 ha.

Soort	2014	2009	2005
Fazant	7	11	12
Heggenmus	29	87	37
Nachtegaal	13	3	4
Merel	9	18	15
Grasmus	10	18	14
Fitis	40	90	80
Kneu	6	50	42

Van belang voor het beheer is ook het verloop in soorten van de Rode Lijst, soorten die landelijk worden bedreigd. Deze landelijke trend is duidelijk ook op de Brielse Gatdam zichtbaar.

Positief is dat de nachtegaal als vogel van de Rode Lijst het in 2014 zo goed deed. De spotvogel is ook nog steeds aanwezig, terwijl vooral de kneu drastisch achteruit is gegaan. Tijdens de telling van 2014 werden wel regelmatig groepen van ongeveer 20 vliegende kneuen gezien, maar deze zongen niet (zij vertoonden met andere woorden geen territoriumgedrag en werden daarom niet geteld).

De graspieper en de veldleeuwerik werden wel net buiten het telgebied boven het schor gezien.

De “Rodelijstsoorten” zijn in de tabel voorzien van de afkorting waarmee deze worden aangegeven in de Rode Lijst van 2004 (KW=kwetsbaar, GE=gevoelig).

Vergelijking van rodelijstsoorten

Soort	2014	2009	2005
Zomertortel (KW)		1	5
Koekoek (KW)		1	2
Veldleeuwerik (GE)		1	0
Graspieper (GE)		4	4
Nachtegaal (KW)	13	3	4
Spotvogel (GE)	1	0	1
Kneu (GE)	8	50	42

Mogelijke verklaring voor de verschillen tussen de inventarisaties.

Voor het beoordelen van de effecten op de broedvogelpopulatie is het van belang te weten dat het weer tijdens het tellen een groot effect kan hebben, terwijl er ook (kleine) verschillen zullen optreden als gevolg van de twee gehanteerde methoden.

Afgezien van deze effecten vormen waarschijnlijk vooral de voortschrijdende successie en de toegenomen recreatiedruk een verklaring voor de grote verschillen.

Op het gebied van de successie deden zich de volgende veranderingen voor:

- 2005 Er zijn nog veel open stukken in het terrein en het is nog overal toegankelijk. Er zijn nog geen MTB-pad en restaurant.
- 2009 De begroeiing is door voortgaande successie sterk uitgebreid; grote gedeelten zijn alleen op het gehoor te inventariseren.
- 2014 Het zuidoostelijke deel is ontoegankelijk door de dichte begroeiing, evenals stroken langs het strand en langs het MTB-pad. Wellicht is er sprake van de aanwezigheid van vossen.

Met betrekking tot de recreatiedruk is er sprake van de volgende ontwikkelingen:

- 2005 Er is nog geen MTB-pad en het fietspad over de Brielse Gatdam wordt nog niet intensief gebruikt. Het autostrand is nog open en honden worden vooral daar uitgelaten.
- 2009 Het autostrand is dicht en honden worden meer op het strand langs de Brielse Gatdam uitgelaten.
- 2014 Het MTB-pad en het fietspad worden druk gebruikt. Het restaurant is geopend.

Het blijft natuurlijk nog steeds mogelijk dat er sprake is van toevallige verschillen en/of dat een andere belangrijke invloed over het hoofd gezien is. Volgende inventarisaties van het gebied geven daarover misschien dan uitsluitel.

*Met dank aan Wim Prins.

Meeuwen op de Maasvlakte

Door Roland-Jan Buijs en Naomi Huig, fotografie Ronald van Oosteroom

In een themanummer over de Maasvlakte mogen meeuwen niet ontbreken. Van ten minste zes soorten meeuwen is bekend dat zij broeden in het Maasvlakte/Europoort gebied. Kokmeeuw en stormmeeuw broeden in kleine aantallen, terwijl van grote mantelmeeuw en zwartkopmeeuw de afgelopen jaren enkele paren waargenomen zijn. Van zilvermeeuw zijn in 2014 ongeveer 3000 paren geteld en van kleine mantelmeeuw 20.000. Hoewel dit grote aantallen lijken te zijn, is er sprake van een flinke afname ten opzichte van de jaren ervoor. Deze afnames worden waargenomen in meer kolonies in Noordwest-Europa en verklaringen zijn niet altijd eenvoudig aan te wijzen. Onderzoek door middel van kleurringen kan hierin heel waardevol zijn. In opdracht van Havenbedrijf Rotterdam voert Buijs Eco Consult sinds enige jaren een ringproject uit in de kolonies op Maasvlakte/Europoort.

De afgelopen 5 jaar zijn in de kolonies van Maasvlakte/Europoort enkele duizenden zilver- en kleine mantelmeeuwen gekleurd. Gedurende het broedseizoen worden zowel adulte, als juveniele meeuwen gevangen. Een meeuwenpaar legt doorgaans drie eieren, welke door beide ouders om beurten worden bebroed. In die periode (medio mei) worden adulte vogels gevangen. Dit gebeurt met behulp van inlooppkooitjes. Deze worden over het nest geplaatst, waardoor de meeuw bij terugkeer naar het nest gevangen wordt. De meeuwen uit de Maasvlakte/Europoort-kolonie worden voorzien van een metalen ring van het Vogeltekstation en een gekleurde ring om de bovenpoot, de zogenaamde tibia.

zilvermeeuw

Jonge meeuwen komen vanaf eind mei uit het ei. Ze zijn dan nog helemaal afhankelijk van de oudervogels. Na ongeveer zes weken beginnen zij met vliegen. In de eerste weken zijn ze nog te klein om geringd te worden, maar kort voordat zij kunnen vliegen, zijn ze al behoorlijk volgroeid. In die periode (meestal begin juli) worden zij met de hand gevangen en geringd. Door de codes op de kleurringen zijn de meeuwen individueel

herkenbaar. Hierdoor kan dankzij het aflezen van de ringen door vogelaars hun gedrag gevolgd worden. Tijdens het broedseizoen zoeken de adulte meeuwen voedsel voor hun jongen op en aan zee, in weilanden en in steden in de buurt van de kolonie.